Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

10 septembrie 2015 *

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Articolul 49 TFUE — Libertatea de stabilire — Notari — Condiție de cetățenie — Articolul 51 TFUE — Asocierea la exercitarea autorității publice”

În cauza C-151/14,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 31 martie 2014,

Comisia Europeană, reprezentată de I. Rubene și de H. Støvlbæk, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Letonia, reprezentată de D. Pelše, de I. Kalniņš și de K. Freimanis, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de:

Republica Cehă, reprezentată de M. Smolek și de J. Vláčil, în calitate de agenți,

Ungaria, reprezentată de M. Tátrai și de M. Fehér, în calitate de agenți,

intervenientе,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, și domnii A Arabadjiev (raportor) și J. L. da Cruz Vilaça, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: letona.

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Letonia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 49 TFUE și 51 TFUE.

Cadrul juridic

Organizarea generală a profesiei de notar în Letonia

2 Organizarea activității notariale este reglementată prin Legea privind activitatea notarială (Notariāta likums) din 9 iulie 1993 (*Latvijas Vēstnesis*, 1993, nr. 48, denumită în continuare „Legea privind activitatea notarială”).

3 Articolul 1 alineatul 2 din legea respectivă precizează că aceasta reglementează activitatea profesională și corporativă a notarilor, care exercită, în temeiul articolului 238 din aceeași lege, o profesie liberală.

4 Potrivit articolului 3 din legea menționată, notarii sunt considerați titulari ai unei funcții publice. În temeiul articolului 5 din această lege, notarii se supun în mod exclusiv legii și își exercită funcțiile în deplină independență.

5 În conformitate cu articolul 8 alineatul 1 din Legea privind activitatea notarială, notarul este numit, transferat și revocat de ministrul justiției.

6 În ceea ce privește condițiile de acces la funcția de notar, articolul 9 alineatul 1 din legea menționată prevede că „pot fi notari persoanele care sunt resortisanți ai Republicii Letonia”.

7 În temeiul articolului 38 alineatul 1 din Legea privind activitatea notarială, notarul își exercită funcția pe teritoriul circumscripției judiciare în care se află sediul său. În conformitate cu articolul 39 alineatul 1 din această lege, notarul poate furniza asistență persoanelor care i-o solicită chiar în cazul în care locul de reședință sau proprietatea acestora, la care se referă actul notarial, sunt situate în afara acestei circumscripții.

8 Potrivit articolului 39 alineatul 2 din legea menționată, notarul nu poate refuza să își exercite activitatea, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Totuși, el este obligat, în conformitate cu articolul 40 din aceeași lege, să refuze prestarea serviciilor în cazul în care colaborarea sa este solicitată pentru a participa la activități care au în mod vădit un obiect ilicit și imoral.

Activitățile notariale în Letonia

9 În ceea ce privește diferitele activități exercitate de notar în ordinea juridică letonă, principala misiune a acestuia constă în întocmirea de acte autentice.

10 Articolul 82.[1] din Legea privind activitatea notarială prevede că, „în cazul în care certifică o manifestare de voință, notarul trebuie să întocmească un act autentic”, iar articolul 87.[1] din această lege precizează în special că notarul este obligat să constate voința părților în cuprinsul actului și termenii acordului și să le informeze pe acestea cu privire la eventualele consecințe juridice ale acordului respectiv.

11 În ceea ce privește executarea actelor notariale, articolul 107.[4] din legea menționată prevede că un creditor poate să prezinte notarului un act notarial în vederea executării silite a unei obligații în termen de un an de la data la care obligația a devenit exigibilă. În cazul în care debitorul consideră că

solicitarea creditorului nu este fondată, poate, potrivit articolului 107.[9] din aceeași lege, să introducă o acțiune în conformitate cu dispozițiile prevăzute la articolul 406 din Codul de procedură civilă (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, nr. 326/330).

12 În temeiul articolelor 108-139 din legea menționată, notarul autentifică în special semnături, copii și traduceri și atestă realitatea anumitor fapte, precum împrejurarea că o persoană este în viață.

13 Notarul exercită, în conformitate cu articolele 140-145 din Legea privind activitățile notariale, activități de conservare de fonduri, de valori mobiliare și de documente.

14 În materie succesorală, articolul 264 din această lege prevede că notarul trebuie să întocmească un act notarial în cazul în care soțul supraviețuitor și moștenitorii care au acceptat succesiunea au ajuns la un acord. Articolul 315 din legea menționată precizează că orice dezacord în materie succesorală trebuie soluționat de tribunal în conformitate cu procedurile aplicabile.

15 Articolul 320 din Legea privind activitățile notariale indică faptul că notarul poate proceda la partajul patrimoniului cu condiția să nu existe un dezacord între moștenitori în această privință. În conformitate cu articolul 250.[1] alineatul 1 din Codul de procedură civilă, cu privire la orice dezacord trebuie sesizată instanța, care poate, potrivit articolului 250.[2] alineatul 3 din codul respectiv, să încredințeze notarului supravegherea desfășurării partajului patrimoniului. În această ipoteză, articolul 250.[3] alineatul 3 din codul menționat prevede că, în cazul în care redactează proiectul de partaj al patrimoniului, notarul trebuie să ia măsurile care permit concilierea părților interesate și care pot să faciliteze încheierea unui acord între ele. Articolul 250.[3] alineatul 5 din același cod precizează că notarul trebuie să supună instanței inventarul, evaluarea și proiectul de partaj al patrimoniului.

16 În ceea ce privește competența notarului în materie de divorț, articolele 325 și 327 din Legea privind activitatea notarială prevăd că notarul poate să desfacă o căsătorie în caz de cerere comună a soților, dacă nu au un copil comun și nu dețin o proprietate împreună. În caz contrar, notarul poate pronunța această desfacere dacă persoanele interesate au încheiat în prealabil un contract referitor la încredințarea copilului, la modul de exercitare a dreptului de vizită și la mijloacele necesare pentru întreținerea acestuia sau la partajul proprietății.

17 Articolul 338 din această lege precizează că notarul transmite informațiile referitoare la un divorț transnațional Ministerului Afacerilor Externe.

Procedura precontencioasă

18 Prin scrisoarea din 12 octombrie 2006, Comisia a pus în întârziere Republica Letonia, solicitându-i să își prezinte în termen de două luni observațiile cu privire la conformitatea cu articolele 49 TFUE și 51 TFUE a condiției de cetățenie cerute pentru accesul la profesia de notar în Letonia.

19 Republica Letonia a răspuns la această scrisoare de punere în întârziere prin scrisoarea din 21 decembrie 2006, în care a prezentat motivele pentru care, din punctul său de vedere, articolul 51 primul paragraf TFUE este aplicabil notarilor.

20 Întrucât a considerat neconvingătoare argumentele invocate de Republica Letonia, Comisia, prin scrisoarea din 17 octombrie 2007, a adresat acesteia un aviz motivat, la care Republica Letonia a răspuns prin scrisoarea din 3 ianuarie 2008.

21 La 24 mai 2011, în Hotărârile Comisia/Belgia (C-47/08, EU:C:2011:334), Comisia/Franța (C-50/08, EU:C:2011:335), Comisia/Luxemburg (C-51/08, EU:C:2011:336), Comisia/Austria (C-53/08, EU:C:2011:338), Comisia/Germania (C-54/08, EU:C:2011:339) și Comisia/Grecia (C-61/08, EU:C:2011:340), Curtea a statuat că condiția de cetățenie impusă în Belgia, în Franța, în Luxemburg, în

Austria, în Germania și, respectiv, în Grecia pentru accesul la profesia de notar constituie o discriminare pe motiv de cetățenie interzisă de articolul 43 CE (devenit articolul 49 TFUE). Republica Letonia a fost intervenientă în fața Curții, în susținerea acestor state membre.

22 Prin scrisoarea din 9 noiembrie 2011, Comisia a atras atenția Republicii Letonia cu privire la hotărârile menționate la punctul precedent din prezenta hotărâre.

23 Republica Letonia a răspuns la această scrisoare printr-o scrisoare din 5 ianuarie 2012.

24 La 22 noiembrie 2012, Comisia a adresat Republicii Letonia un aviz motivat suplimentar, în care erau abordate numai problemele asupra cărora Curtea nu se pronunțase în cadrul hotărârilor menționate la punctul 21 din prezenta hotărâre.

25 Prin scrisoarea din 21 ianuarie 2013, Republica Letonia a răspuns la acest aviz prezentând motivele pentru care considera că poziția susținută de Comisie nu era întemeiată.

26 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Argumentele părților

27 Comisia apreciază că activitățile exercitate de notari în ordinea juridică letonă nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE, astfel cum a fost interpretat de Curte.

28 În primul rând, în ceea ce privește activitatea de autentificare a actelor și a convențiilor, Comisia arată, pe de o parte, că intervenția notarului presupune existența prealabilă a unui consimțământ al părților și, pe de altă parte, că notarul nu poate modifica în mod unilateral un act fără a lua în prealabil consimțământul părților interesate. Comisia face trimitere în această privință la jurisprudența Curții potrivit căreia activitatea de autentificare menționată nu poate fi asimilată unei asocieri directe și specifice la exercitarea autorității publice.

29 În plus, autentificarea semnăturilor cetățenilor în cadrul procedurii de depunere de inițiative legislative de către aceștia ar trebui să facă obiectul aceleiași aprecieri.

30 În al doilea rând, în ceea ce privește atribuțiile notatului în materie de conservare de fonduri, de valori mobiliare și de documente, Comisia consideră de asemenea că nici acestea nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE.

31 În al treilea rând, atribuțiile notarului în materie de succesiuni ar fi, la fel ca aspectele pe care le administrează în materie de divorț, necontencioase, întrucât articolul 315 din Legea privind activitatea notarială prevede că orice litigiu în acest domeniu trebuie soluționat în cadrul unei acțiuni în justiție.

32 Potrivit Comisiei, aceste activități au un caracter pregătitor exercitării autorității publice în măsura în care au drept rezultat întocmirea unui inventar al patrimoniului, a unei evaluări a acestuia și a unui proiect de partaj al succesiunii pe care notarul trebuie să le transmită ulterior instanței. În consecință, nu se poate considera că notarul dispune în această privință de o putere decizională cu caracter obligatoriu.

33 În al patrulea rând, în ceea ce privește activitățile notarului în materie de divorț, Comisia subliniază că Legea privind activitatea notarială le conferă notarilor numai pronunțarea divorțurilor prin consimțământ reciproc. Numai instanța ar fi competentă în cazul unui conflict între soți. În ceea ce privește divorțurile transnaționale, notarul ar proceda numai la constatarea pur formală a faptului că unul dintre soți are în mod efectiv domiciliul pe teritoriul leton.

34 Pe de altă parte, caracterul specific al statutului notarului în dreptul leton, jurământul de credință pe care acesta trebuie să îl depună față de statul leton, accesul pe care îl are la informațiile aflate în responsabilitatea statului și utilizarea simbolurilor de stat nu ar fi relevante în mod direct în scopul aprecierii naturii activităților exercitate de notari.

35 În special, Comisia amintește faptul că, potrivit jurisprudenței Curții, în ceea ce privește statutul specific al notarilor, aspectul dacă aceste activități sunt incluse în derogarea prevăzută la articolul 51 primul paragraf TFUE trebuie verificat în raport cu natura activităților în cauză în sine, iar nu în raport cu acest statut ca atare.

36 Comisia subliniază de asemenea că Curtea a precizat că, deși este adevărat că o parte a onorariilor notarilor este fixată prin lege, calitatea serviciilor poate varia totuși de la un notar la altul, în funcție de aptitudinile profesionale ale acestora. Curtea ar fi concluzionat astfel că, în limitele competențelor lor teritoriale respective, notarii își exercită profesia în condiții de concurență, ceea ce nu este caracteristic exercitării autorității publice.

37 Republica Letonia, susținută de Republica Cehă și de Ungaria, susține, în primul rând, că profesia de notar nu poate fi considerată drept o activitate comercială în sensul articolului 49 TFUE, astfel cum ar atesta articolul 239 din Legea privind activitatea notarială, care indică faptul că activitatea profesională a notarilor constă într-o muncă intelectuală ce nu are ca scop realizarea de profituri.

38 În plus, notarii nu și-ar exercita profesia în situație de liberă concurență, întrucât nu ar alege nici serviciile pe care le prestează, nici locul prestării acestora, nici remunerația în contrapartida căreia sunt prestate aceste servicii.

39 În orice caz, notarii ar exercita în Letonia activități care intră în sfera celor asociate exercitării autorității publice, în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE, chiar dacă situația s-ar prezenta diferit în cazul notarilor ce profesează în statele membre care au făcut obiectul unei constatări a neîndeplinirii obligațiilor, prin hotărârile menționate la punctul 21 din prezenta hotărâre.

40 Astfel, pe de o parte, notarul ar dispune de o putere de apreciere în măsura în care ar putea să refuze în mod legal întocmirea de acte notariale în legătură cu activități ilegale.

41 Pe de altă parte, actele întocmite de notari în îndeplinirea atribuțiilor lor ar fi încheiate în numele statului.

42 Republica Letonia susține, în al doilea rând, că Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale (JO L 255, p. 22, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/55/UE (JO L 354, p. 132, denumită în continuare „Directiva 2005/36”), nu se aplică notarilor, ceea ce are ca efect excluderea acestora din sfera de aplicare a liberei prestări a serviciilor și a libertății de stabilire.

43 În al treilea rând, în ceea ce privește activitățile desfășurate de notari, Republica Letonia subliniază că întocmirea de acte autentice constituie o manifestare a exercitării autorității publice, întrucât autentificarea unui document îl face opozabil terților.

44 Actele autentice întocmite de notar ar beneficia astfel de forță probantă deplină și de forță executorie, iar împrejurarea că un act notarial poate să facă obiectul unei acțiuni în justiție nu ar avea drept consecință faptul că el constituie numai un act auxiliar sau pregătitor.

45 În ceea ce privește competențele notarului în materie de succesiuni, acesta și-ar exercita atribuțiile în mod independent și ar fi însărcinat cu întocmirea unor acte referitoare la confirmarea drepturilor moștenitorilor.

46 În ceea ce privește activitățile exercitate de notar în materie de divorț, Republica Letonia susține că nu prezintă importanță faptul că aceste activități sunt limitate la divorțurile prin consimțământ reciproc, în măsura în care decizia pe care notarul este chemat să o ia în materie este o decizie definitivă obligatorie atât pentru părți, cât și pentru terți. Notarul nu ar fi supus niciunei supravegheri judiciare în îndeplinirea acestor funcții speciale, nici atunci când divorțurile au un caracter transnațional.

47 În plus, împrejurarea că divorțurile sunt înregistrate la starea civilă ar confirma faptul că atribuția notarului în această materie este asociată exercitării autorității publice (Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, EU:C:2003:515, punctul 42).

Aprecierea Curții

48 Mai întâi, este necesar să se arate că în hotărârile menționate la punctul 21 din prezenta hotărâre, Curtea a considerat că libertatea de stabilire, astfel cum este consacrată la articolul 49 TFUE, este aplicabilă profesiei de notar.

49 Argumentul invocat de Republica Letonia, așa cum este rezumat la punctele 37 și 38 din prezenta hotărâre, potrivit căruia profesia de notar nu poate fi considerată drept o activitate comercială nu este de natură să repună în discuție o asemenea apreciere.

50 Astfel, pe de o parte, potrivit articolului 238 din Legea privind activitatea notarială, notarii exercită o profesie liberală. Pe de altă parte, este cert că, exceptând cazurile în care notarul este desemnat prin lege, fiecare parte este liberă să aleagă un notar. Deși este adevărat că onorariile notarilor sunt fixate prin lege, calitatea serviciilor poate varia totuși de la un notar la altul în funcție, printre altele, de aptitudinile profesionale ale persoanelor în cauză.

51 Rezultă că, în limitele competențelor lor teritoriale respective, notarii își exercită profesia în condiții de concurență.

52 În continuare, trebuie amintit că articolul 49 TFUE urmărește să asigure beneficiul tratamentului național oricărui resortisant al unui stat membru care se stabilește în alt stat membru pentru a exercita în acesta din urmă o activitate independentă și interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie care rezultă din legislațiile naționale în calitate de restricție privind libertatea de stabilire (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Franța, 270/83, EU:C:1986:37, punctul 14, și Hotărârea Comisia/Țările de Jos, C-157/09, EU:C:2011:794, punctul 53).

53 Or, în speță, legislația națională în litigiu rezervă accesul la profesia de notar numai resortisanților letoni, consacrând astfel o diferență de tratament în considerarea cetățeniei, în principiu interzisă de articolul 49 TFUE.

54 Republica Letonia susține însă că activitățile notariale nu sunt incluse în domeniul de aplicare al articolului 49 TFUE, întrucât acestea sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE.

55 Este necesar să se arate în această privință că în cauzele în care s-au pronunțat hotărârile citate la punctul 21 din prezenta hotărâre s-a considerat că activitățile încredințate notarilor vizați nu ar presupune, în sensul jurisprudenței Curții, o asociere directă și specifică la exercitarea autorității publice.

56 Prin urmare, în lumina acestei jurisprudențe, trebuie să se verifice dacă activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică letonă presupun o asociere directă și specifică la exercitarea autorității publice.

57 În primul rând, în ceea ce privește activitatea de autentificare, nu se contestă că aceasta se caracterizează prin faptul că notarul este obligat să verifice în special dacă sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea actului.

58 În plus, în temeiul legislației letone, fac obiectul autentificării actele sau convențiile la care părțile au consimțit în mod liber. În acest sens, acestea pot ele însele, în limitele stabilite de lege, să determine conținutul drepturilor și al obligațiilor și să aleagă în mod liber clauzele cărora intenționează să li se supună atunci când prezintă notarului un act sau o convenție în vederea autentificării. Astfel, intervenția acestuia din urmă presupune existența prealabilă a unui consimțământ sau a unui acord de voință al părților.

59 În această privință, Curtea a statuat că activitatea de autentificare încredințată astfel notarilor nu presupune, ca atare, o asociere directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE (a se vedea prin analogie în special Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctul 92).

60 Desigur, astfel cum subliniază Republica Letonia, atunci când trebuie să verifice, înainte de a efectua autentificarea unui act sau a unei convenții, că sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea acestui act sau a acestei convenții, notarul urmărește un obiectiv de interes general, și anume asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari. Cu toate acestea, doar urmărirea acestui obiectiv nu poate justifica rezervarea prerogativelor necesare în acest scop numai notarilor resortisanți ai statului membru în cauză (Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctele 94 și 95).

61 Este de asemenea adevărat că notarul trebuie să refuze autentificarea unui act sau a unei convenții care nu îndeplinește condițiile cerute de lege, iar aceasta independent de voința părților. Totuși, în urma unui asemenea refuz, părțile rămân libere fie să remedieze nelegalitatea constatată, fie să modifice clauzele actului sau ale convenției în cauză, fie să renunțe la acest act sau la această convenție (a se vedea Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctul 98).

62 Astfel, cu excepția argumentului privind opozabilitatea actului față de terți, care nu poate fi totuși reținut în mod valabil în măsura în care opozabilitatea menționată are legătură numai cu forța probantă a actului, este necesar să se constate că Republica Letonia nu prezintă niciun element care ar permite să se distingă activitățile notariale din acest stat membru de cele exercitate în statele membre care, prin hotărârile menționate la punctul 21 din prezenta hotărâre, au făcut obiectul unei constatări a neîndeplinirii obligațiilor.

63 În plus, nici autentificarea de către notar a semnăturilor cetățenilor în cadrul procedurii de depunere de inițiative legislative de către aceștia, având în vedere considerațiile menționate la punctele 60 și 61 din prezenta hotărâre, nu poate fi considerată drept o asociere la exercitarea autorității publice.

64 În al doilea rând, trebuie să se verifice dacă celelalte activități încredințate notarilor în ordinea juridică letonă și la care se referă Republica Letonia presupun o asociere directă și specifică la exercitarea autorității publice.

65 *Primo*, în ceea ce privește activitățile referitoare la conservarea de fonduri, de valori mobiliare și de documente, este necesar să se constate faptul că Republica Letonia nu a contestat că asemenea activități nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE.

66 *Secundo*, în privința atribuțiilor exercitate în materie de succesiuni, trebuie subliniat, pe de o parte, că notarul poate efectua partajul patrimoniului numai în lipsa unui dezacord între moștenitori și, pe de altă parte, că este obligat, în cazul unui dezacord, în conformitate cu articolul 250.[3] alineatul 5 din Codul de procedură civilă, să transmită instanței inventarul, evaluarea și proiectul de partaj al patrimoniului.

67 Întrucât sarcinile încredințate notarului în materie succesorală sunt astfel exercitate, fie pe bază consensuală, fie ca sarcini pregătitoare sub supravegherea instanței, ele nu pot fi considerate, în consecință, asociate, ca atare, în mod direct și specific exercitării autorității publice.

68 *Tertio*, referitor la activitățile desfășurate în materie de divorț, trebuie să se arate că, în conformitate cu articolele 325 și 327 din Legea privind activitatea notarială, notarul are competența să desfacă o căsătorie numai în ipoteza în care cei doi soți și-au exprimat acordul de principiu cu privire la divorț și dacă, atunci când aceștia au un copil comun sau dețin o proprietate împreună, au încheiat în prealabil un contract referitor la încredințarea copilului, la modul de exercitare a dreptului de vizită și la mijloacele necesare pentru întreținerea acestuia sau la partajul proprietății.

69 În plus, în ceea ce privește celelalte cazuri de divorț, reiese din modul de redactare a articolului 233 din Codul de procedură civilă, care face parte din capitolul 29, intitulat „Aspecte referitoare la anularea și la desfacerea căsătoriei”, că soluționarea acestora este de competența autorității judecătorești.

70 Trebuie astfel să se constate că competența notarului în materie de divorț, care se întemeiază în exclusivitate pe voința părților și menține intacte prerogativele instanței în lipsa unui acord al acestora, nu presupune nicio asociere directă și specifică la exercitarea autorității publice.

71 În ceea ce privește argumentul pe care Republica Letonia îl deduce din Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, EU:C:2003:515), referitor la faptul că, în Letonia, divorțul prin consimțământ reciproc pronunțat de notar este înregistrat de serviciile de stare civilă, din cuprinsul punctului 42 din această hotărâre reiese că, atunci când a apreciat că funcțiile încredințate căpitanilor și secunzilor de nave comerciale care arborează pavilionul spaniol reprezintă o asociere la exercitarea unor prerogative de putere publică, Curtea avea în vedere ansamblul funcțiilor exercitate de aceștia, inclusiv prerogativele legate de menținerea securității și de exercitarea competențelor de poliție ce sunt însoțite, dacă este cazul, de competențe de anchetă, de coerciție sau de sancțiune, iar nu numai atribuțiile de care dispun căpitanii și secunzii respectivi în materie de stare civilă.

72 Concluzia enunțată la punctul 70 din prezenta hotărâre nu este repusă în discuție nici de competența încredințată notarilor în materie de divorțuri transnaționale, în măsura în care, pe de o parte, aceste divorțuri se întemeiază pe voința comună a soților de a-și desface căsătoria și, pe de altă parte, misiunea notarului constă în această privință în verificarea faptului că sunt întrunite toate condițiile impuse de lege pentru pronunțarea unui asemenea divorț. Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 60 și 61 din prezenta hotărâre, această atribuție nu poate fi considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice.

73 În al treilea rând, în ceea ce privește statutul specific al notarilor în ordinea juridică letonă, este suficient să se amintească faptul că aspectul dacă aceste activități sunt incluse în derogarea prevăzută la articolul 51 primul paragraf TFUE trebuie verificat în raport cu natura în sine a activităților exercitate de acești notari, iar nu în raport cu acest statut ca atare (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctul 85).

74 Pe de altă parte este cert, astfel cum s-a arătat la punctul 51 din prezenta hotărâre, că notarii își exercită profesia în condiții de concurență, ceea ce nu este caracteristic exercitării autorității publice (a se vedea prin analogie în special Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctul 117).

75 În sfârșit, nici argumentul pe care Republica Letonia îl întemeiază pe faptul că Directiva 2005/36 nu se aplică notarilor nu este mai convingător. Astfel, faptul că legiuitorul a ales să excludă activitățile notariale din domeniul de aplicare al unui anumit act, în speță al acestei directive, nu înseamnă că ele sunt în mod necesar incluse în derogarea prevăzută la articolul 51 primul paragraf TFUE (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Comisia/Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punctul 119).

76 În aceste condiții, este necesar să se concluzioneze că activitățile notariale, astfel cum sunt acestea definite în stadiul actual al ordinii juridice letone, nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 51 primul paragraf TFUE.

77 În consecință, trebuie să se constate că respectiva condiție de cetățenie impusă de reglementarea letonă pentru accesul la profesia de notar reprezintă o discriminare pe motiv de cetățenie interzisă de articolul 49 TFUE.

78 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se constate că acțiunea formulată de Comisie este fondată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

79 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Letonia la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

80 Potrivit articolului 140 alineatul (1) din regulamentul menționat, statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În consecință Republica Cehă și Ungaria suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară și hotărăște:

1) Prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Letonia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 49 TFUE.

2) Obligă Republica Letonia la plata cheltuielilor de judecată.

3) Republica Cehă suportă propriile cheltuieli de judecată.

4) Ungaria suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături